

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అరణ్యకాండే

॥ త్రిసప్తతితమః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః

శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ త్రిసప్తతితమః సర్గః ॥

శ్రీరామలక్ష్మణౌ ప్రతి ఋష్యమూకపంపాసరోవరయోర్మార్గం వర్ణయిత్వా
మతంగమునేర్వనస్యాశ్రమస్య పరిచయం దత్త్వా దివ్యరూపస్య
కబంధస్య తతః ప్రస్థానం

దర్శయిత్వా తు రామాయ సీతాయాః పరిమార్గణే |
వాక్యమన్వర్థమర్థజ్ఞః కబంధః పునరబ్రవీత్ || 3.73.1 ||

ఏష రామ శివః పంథా యత్రైతే పుష్పితా ద్రుమాః |
ప్రతీచీం దిశమాశ్రిత్య ప్రకాశంతే మనోరమాః || 3.73.2 ||

జంబూప్రియాలపనసా న్యగ్రోధప్లక్షతిందుకాః |
అశ్వత్థాః కర్ణికారాశ్చ చూతాశ్చాన్యే చ పాదపాః || 3.73.3 ||

ధన్వనా నాగవృక్షాశ్చ తిలకా నక్తమాలకాః |
నీలాశోకాః కదంబాశ్చ కరవీరాశ్చ పుష్పితాః || 3.73.4 ||

అగ్నిముఖ్యా అశోకాశ్చ సురక్తాః పారిభద్రకాః |
తానారుహ్యోధవా భూమౌ పాతయిత్వా చ తాన్ బలాత్ || 3.73.5 ||

ఫలాన్యమృతకల్పాని భక్షయిత్వా గమిష్యథః |
తదతిక్రమ్య కాకుత్స్థ వనం పుష్పితపాదపం || 3.73.6 ||

నందనప్రతిమం త్వాన్యత్ కురవస్తూత్తరా ఇవ |
సర్వకాలఫలా యత్ర పాదపా మధురస్తవాః || 3.73.7 ||

సర్వే చ ఋతవస్తత్ర వనే చైత్రరథే యథా |
ఫలభారనతాస్తత్ర మహావిటపధారిణః || 3.73.8 ||

శోభంతే సర్వతస్తత్ర మేఘపర్వతసన్నిభాః |
తానారుహ్యథవా భూమౌ పాతయిత్వాథవా సుఖం || 3.73.9 ||

ఫలాన్యమృతకల్పాని లక్ష్మణస్తే ప్రదాస్యతి |
చంక్రమంతౌ వరాహ్నోలాహ్నోలాచ్ఛైలం వనాద్ వనం || 3.73.10 ||

తతః పుష్కరిణీం వీరౌ పంపాం నామ గమిష్యథః |
అశర్కరామవిభ్రంశాం సమతీర్థామశైవలాం || 3.73.11 ||

రామ సంజాతవాల్మీకాం కమలోత్పలశోభితాం |
తత్ర హంసాః ప్లవాః క్రౌంచాః కురరాశ్చైవ రాఘవ || 3.73.12 ||

వల్లుస్వరా నికూజంతి పంపాసలిలగోచరాః |
నోద్విజంతే నరాన్ దృష్ట్వా వధస్యాకోవిదాః శుభాః || 3.73.13 ||

ఘృతపిండోపమాన్ స్థూలాంస్తాన్ ద్విజాన్ భక్షయిష్యథః |
రోహితాన్ వక్రతుండాంశ్చ నలమీనాంశ్చ రాఘవ || 3.73.14 ||

పంపాయామిషుభిర్మత్స్యాంస్తత్ర రామ వరాన్ హతాన్ |
నిస్త్యక్ష్ణానయస్తప్తానకృశానైకకంటకాన్ || 3.73.15 ||

తవ భక్త్యా సమాయుక్తో లక్ష్మణః సంప్రదాస్యతి |
భృశం తాన్ ఖాదతో మత్స్యాన్ పంపాయాః పుష్పసంచయే || 3.73.16 ||

పద్మగంధి శివం వారి సుఖశీతమనామయం |
ఉద్భృత్య స తదాక్లిప్తం రూప్యస్ఫటికసన్నిభం || 3.73.17 ||

అథ పుష్కరపర్ణేన లక్ష్మణః పాయయిష్యతి |
స్థూలాన్ గిరిగుహాశయాన్ వానరాన్ వనచారిణః || 3.73.18 ||

సాయాహ్నో విచరన్ రామ దర్శయిష్యతి లక్ష్మణః |
అపాం లోభాదుపావృత్తాన్ వృషభానివ నర్దతః || 3.73.19 ||

స్థూలాన్ పీతాంశ్చ పంపాయాం ద్రక్ష్యసి త్వం నరోత్తమ |
సాయాహ్నో విచరన్ రామ విటపీ మాల్యధారిణః || 3.73.20 ||

శివోదకం చ పంపాయాం దృష్ట్వా శోకం విహస్యసి |
సుమనోభిశ్చితాస్తత్ర తిలకా నక్తమాలకాః || 3.73.21 ||

ఉత్పలాని చ ఫుల్లాని పంకజాని చ రాఘవ |
న తాని కశ్చిన్మాల్యాని తత్రారోపయితా నరః || 3.73.22 ||

న చ వై వ్లానతాం యాంతి న చ శీర్యంతి రాఘవ |
మతంగశిష్యాస్తత్రాసన్నృషయః సుసమాహితాః || 3.73.23 ||

తేషాం భారాభితప్తానాం వన్యమాహరతాం గురోః |
యే ప్రపేతుర్మహీం తూర్ణం శరీరాత్ స్వేదబిందవః || 3.73.24 ||

తాని మాల్యాని జాతాని మునీనాం తపసా తదా |
స్వేదబిందుసముత్థాని న వినశ్యంతి రాఘవ || 3.73.25 ||

తేషాం గతానామద్యాపి దృశ్యతే పరిచారిణీ |
శ్రమణీ శబరీ నామ కాకుత్స్థ చిరజీవినీ || 3.73.26 ||

త్వాం తు ధర్మే స్థితా నిత్యం సర్వభూతనమస్కృతం |
దృష్ట్వా దేవోపమం రామ స్వర్గలోకం గమిష్యతి || 3.73.27 ||

తతస్తద్రామ పంపాయాస్తీరమాశ్రిత్య పశ్చిమం |
ఆశ్రమస్థానమతులం గుహ్యం కాకుత్స్థ పశ్యసి || 3.73.28 ||

న తత్రాక్రమితుం నాగాః శక్నువంతి తదాశ్రమే |
ఋషేస్తస్య మతంగస్య విధానాత్ తచ్చ కాననం || 3.73.29 ||

మతంగవనమిత్యేవ విశ్రుతం రఘునందన |
తస్మిన్ నందనసంకాశే దేవారణ్యోపమే వనే || 3.73.30 ||

నానావిహగసంకీర్ణే రంస్యసే రామ నిర్వృతః |
ఋష్యమూకస్తు పంపాయాః పురస్తాత్ పుష్పితద్రుమః || 3.73.31 ||

సుదుఃఖారోహణశ్చైవ శిశునాగాభిరక్షితః |
ఉదారో బ్రహ్మణా చైవ పూర్వకాలేఽభినిర్మితః || 3.73.32 ||

శయానః పురుషో రామ తస్య శైలస్య మూర్ధని |
యత్ స్వప్నం లభతే విత్తం తత్ ప్రబుద్ధోఽధిగచ్ఛతి || 3.73.33 ||

యస్త్యేనం విషమాచారః పాపకర్మాధిరోహతి |
తత్రైవ ప్రహరంత్యేనం సుప్తమాదాయ రాక్షసాః || 3.73.34 ||

తత్రాపి శిశునాగానామాక్రందః శ్రూయతే మహాన్ |
క్రీడతాం రామ పంపాయాం మతంగాశ్రమవాసినాం || 3.73.35 ||

సక్తా రుధిరధారాభిః సంహత్య పరమద్విపాః |
ప్రచరంతి పృథక్కిర్ణా మేఘవర్ణాస్తరస్వినః || 3.73.36 ||

తే తత్ర పీత్వా పానీయం విమలం చారు శోభనం |
అత్యంతసుఖసంస్పర్శ సర్వగంధసమన్వితం || 3.73.37 ||

నిర్వృత్తాః సంవిగాహంతే వనాని వనగోచరాః |
ఋక్షాంశ్చ ద్వీపినశ్చైవ నీలకోమలకప్రభాన్ || 3.73.38 ||

రురూనపేతానజయాన్ దృష్ట్వా శోకం ప్రహస్యసి |
రామ తస్య తు శైలస్య మహతీ శోభతే గుహా || 3.73.39 ||

శిలాపిఢానా కాకుత్స్థ దుఃఖం చాస్యాః ప్రవేశనం |
తస్యా గుహాయాః ప్రాగ్ద్వారే మహాఞ్శీతోదకో హ్రదః || 3.73.40 ||

బహుమూలఫలో రమ్యో నానానగసమాకులః |
తస్యాం వసతి ధర్మాత్మా సుగ్రీవః సహ వానరైః || 3.73.41 ||

కదాచిచ్ఛిఖరే తస్య పర్వతస్యాపి తిష్ఠతి |
కబంధస్త్వనుశాస్త్రైవం తావుభౌ రామలక్ష్మణౌ || 3.73.42 ||

స్రగ్వీ భాస్కరవర్ణాభః ఖే వ్యరోచత వీర్యవాన్ |
తం తు ఖిన్దం మహాభాగం తావుభౌ రామలక్ష్మణౌ || 3.73.43 ||

ప్రస్థితౌ త్వం వ్రజస్వేతి వాక్యమూచతురంతికే |
గమ్యతాం కార్యసిద్ధ్యర్థమితి తావబ్రవీత్ స చ || 3.73.44 ||

సుప్రీతౌ తావనుజ్ఞాప్య కబంధః ప్రస్థితస్తదా || 3.73.45 ||

స తత్ కబంధః ప్రతిపద్య రూపం
వృతః శ్రియా భాస్వరసర్వదేహః |
నిదర్శయన్ రామమవేక్ష్య ఖిన్దః
సఖ్యం కురుష్వేతి తదాభ్యువాచ || 3.73.46 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే అరణ్యకాండే త్రిసప్తతితమః సర్గః ||